

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านโพนวิไซ เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพทั่วไปและกลไกการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของประชาชน บ้านโพนวิไซ เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 1

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของบ้านโพน วิไซ เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 30 คน ประกอบด้วย 1) กรรมการป่าชุมชน 2) ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโส อาสาสมัครผู้พิทักษ์ป่า 3) หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และอาศัยในพื้นที่บ้านโพนวิไซ เมืองโขง แขวงจำปาสัก สปป. ลาว เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งมีชื่อในทะเบียนสำมะโนประชากรเมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Data Analysis) เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือที่สุด โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักฐานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ ตำรา หนังสือ เรื่องเล่า เป็นต้น สังเกตกิจกรรมในชีวิตประจำวันและวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้รู้ (Key Informant) เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหมู่บ้าน

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัย 2 คน โดยการประสานและนัดเวลาและสถานที่สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายล่วงหน้า 3 วัน ระหว่างวันที่ 11-13 มกราคม 2561

แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ และสร้างความคุ้นเคยกับผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและสมบูรณ์ ผู้ช่วยวิจัยจดบันทึกข้อมูล และให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ยืนยันข้อมูลอีกครั้งหลังการสัมภาษณ์แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาจำแนกหมวดหมู่และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เลือกเนื้อหาที่มีความถี่ของการปรากฏซ้ำ ตั้งแต่ 5 ครั้งขึ้นไป นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกต และการศึกษาเอกสารมาวิเคราะห์เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Data Analysis) สรุปผลการวิจัย โดยการเขียนเชิงพรรณนา (Descriptive Method) ต่อจากนั้นนำผลการวิจัยในระยษะที่ 1 ไปใช้เป็นกรอบในการวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 2 ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บ้าน โพนวิไช ประกอบด้วย กรรมการป่าชุมชน ผู้นำทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อาวุโสอาสาสมัครผู้พิทักษ์ป่า และ หัวหน้าหรือตัวแทนครัวเรือน ชาวบ้านบ้าน โพนวิไช เมืองโขง ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และอาศัยในพื้นที่บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี ซึ่งมีชื่อในทะเบียนสำมะโนประชากร เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว จำนวน 200 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

2.1 ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่ต้องการคำตอบเฉพาะเจาะจง มีตัวเลือกให้ตอบ และมีคำตอบสุดท้ายไว้ให้กรอกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ของประชาชน จำนวน 31 ข้อ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

ข้อคำถามตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับความคิดเห็น ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด กำหนดเกณฑ์การมีส่วนร่วม ดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

2.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ รวมถึงศึกษาหลักการ รูปแบบ และวิธีการสร้างแบบสอบถามให้เหมาะสมกับเนื้อหาและประเด็นที่จะศึกษา

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1) มาสร้างกรอบโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามโดยยึดกรอบโครงสร้างเนื้อหา จัดทำเป็นฉบับร่าง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมเบื้องต้น และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.3 นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้ประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน ดังนี้

2.3.1 นายคำไผ่ หลวงลาด คุณวุฒิปริญญาตรี ตำแหน่ง หัวหน้าแขนง คุ่มครองทรัพยากรป่าไม้ ประสบการณ์ในการทำงานด้านทรัพยากรป่าไม้ 29 ปี เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2.3.2 นายณะคะเลด สมบุญขัน คุณวุฒิปริญญาโท ตำแหน่งรองหัวหน้าแขนงทรัพยากรป่าไม้ ประสบการณ์ในการทำงานด้านทรัพยากรป่าไม้ 29 ปี ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา

2.3.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนศักดิ์ ศิริ โสม คุณวุฒิปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสถิติประยุกต์ หลักสูตรนานาชาติ ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและการประกัน

คุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และประธานหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสถิติ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล

นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) และนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) โดยกำหนดให้คะแนนดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามของแบบสอบถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามของแบบสอบถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

นำแบบสอบถามที่ได้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม ซึ่งมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องทุกองค์ประกอบ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ข

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) ในวันที่ 20 ธันวาคม 2560 กับประชาชน บ้านนาเชือก เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนนและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพ สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยประสานหัวหน้าหมู่บ้านโพธิ์วิไล เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ระหว่างวันที่ 14-22 มกราคม 2561 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 200 ชุด แนะนำและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลแล้วจึงให้ตอบแบบสอบถาม

4. สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นั้น ผู้วิจัยจะตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ กำหนดรหัสและเข้ารหัสข้อมูล (Coding) วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และประมวลผลทางสถิติ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ

กับตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ 1 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม ขึ้นไป และหากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการทดสอบของ LSD (Least Significant Difference test)

4.3 การแปลความหมายคะแนนค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วม โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535, น. 100)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.50	หมายถึง น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50	หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50	หมายถึง ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.50	หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51- 5.00	หมายถึง มากที่สุด